

הנצי"ב, העמק דבר – פתיחה לספר שמות

1 **זה הספר נקרא בפי בעלי המדרש ספר שמות, כדאיתא בב"ר פ"ג ויהי אור נגד ספר שמות כו', וכן בהרבה מקומות. והרמב"ן סוף הספר קראו ספר הנאולה, זולת רבינו בה"ג בסוף ספרו הקדוש יקראו ספר שני, דקחשיב תמושה חומשי תורה, ספר בראשית. וחומש שני. וספר כהנים. וחומש הפקודים. ומשנה תורה.**

5 **וכ"ה בסוטה דף ל"ו ב' לא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים אלא כדרך שחלוקין בחומש שני. ושואת דרבותינו ניתן ללמדנו בינה, שלא בחנם שינו השם בזה הספר, והיה לרבותינו לקרוא כולם במספר חומש שני ושלישי וכו', או חומש שמות, או על הענין המסוים שבו כמו יציאת מצרים או מתן תורה, כמו שקורא ספר במדבר, ספר הפקודים, וכמש"כ במקומו המעם. אלא**

10 **בא ללמדנו דזה הספר ביחוד הוא שני לספר ראשית הבריאה כי הוא חלק שני מזה הספר, היינו בו נגמר סדר הבריאה. וכמאמרם ז"ל בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית, פי' תכלית העולם בכלל, הוא שיהא אומה אחת חלק ה' עמו, וזה לא נשלם עד שיצאו ישראל ממצרים ובאו לתכליתם שיהיו לצורה אחרת במה שקבלו עליהם עול תורה ומצוות. וכזה נכלל גם זה התכלית שיהיו ראויים להיות לאור גוים להעמידם על ידיעת אלהי עולם, וכמו**

15 **שביארנו בגוף הספר י"ב נ"א עה"פ יצאו בני ישראל על צבאותם, וכמש"כ בס' ישעיה מ"ב ו' ואצרך, היינו שנתתי לך צורה מיוחדת, ואתנך לברית עם וגו', וכמש"כ בביאור זה המקרא בהרחב דבר ס' בראשית י"ז ד'. וזהו תכלית הבריאה שנברא לכבודו ית' כמש"כ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו', כמש"כ בס' במדבר פ' שלח עה"פ ואולם חי אני וימלא כבוד ה' וגו'. נמצא דיציאת מצרים היה גמר הבריאה, או מתן תורה, כמבואר עוד ברכה בראשית**

20 **זוכות התורה שנקראת ראשית, והיינו כדאיתא בעבודת כוכבים ד"ג ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו וכוהו, נמצא דמתן תורה הוא גמר הבריאה, והיינו הך דיציאת מצרים שאז היו ראויים ישראל לקבל התורה ולהשלים הבריאה ולבא בזה לתכלית יצירתם. ודעת תורה אצל עם ה' הוא כמו דעת אנושי ומדות ישרות של תורת האדם, אשר אע"ג**

25 **שלא הגיע תבל ומלואה לזה השלמות עד אחר זמן רב אחר בריאת שמים וארץ, וגם כהיום יש הרבה בני אדם שלא הגיעו לזה המעלה, מכל מקום הדבר מושכל גם לאוה"ע, דרך זה היה תכלית מעלת האדם. וכך יש לנו עם ישראל להאמין דאע"ג שלא ניתנה התורה והקותיה עד אחר יציאת מצרים, וגם עתה יש הרבה מישראל שלא הגיעו לדעת תורה, מ"מ רק התורה היא תכלית מעלת ישראל, שנוצרו לזה, ובוהו ניתנו לברית עם לאור גוים. נמצא דספר שמות**

30 **הוא ספר שני להראשון, כמו שהמה ענין אחד וכו' שני חלקים של ספר הבריאה. ובוהו נתבאר הא דכתיב ואלה בוא"ו, וכבר עמדו ע"ז ברכה, ולדברינו בא ללמדנו על חיבור הענינים והספרים זה לזה:**

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.